

מעדני אשר

גיליון שנ"ח
(שנה ח')
פרשת ויקהל תשע"א

י"ל ע"י
מכון "מעדני אשר"

הגליונות ברחבי תכל יוצאים לזכותו של הרב ברוך בן מרים ומרת שיינדל מלכה בת חיה פייגא

האם יש היתר לרוץ בשבת כשירוד גשם?

בפרשתו ל"ה ב' ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה'.

כתב הטור אורח חיים הלכות שבת סימן ש"א כתיב ישעיה ב"ח ג' "אם תשיב משבת רגליך" ודרשו חז"ל שבת ק"י ע"ב שלא יהא הילוכך של שבת כהילוכך של חול על כן אין לו לאדם לרוץ בשבת כדרך שעושה בחול, ובענין מה דהקשו האחרונים מה נפק"מ בהאי הלכה דאסור לרוץ בשבת הרי גם באמצע השבוע אסור דפסיעה גסה נוטלת ממאור עיניו של אדם עיין בספר מעדני אשר פרשת ויגש תשס"ז אריכות גדולה לתרץ קושיא זו.

ובאליה רבה תמה עליו: דהרי בגמ' שבת ק"י ע"ב ילפינן מהא דכתוב מעשות דרכיך, ולא מאם תשיב משבת רגליך.

וכתב בספר תוספת שבת סימן ש"א: דקושיא זו לא על הטור, דהרי כן כתב רש"י ברכות ו' ע"ב דילפינן מאם תשוב משבת.

ומתוך התוספת שבת: דהדרך להביא את תחילת הפסוק והכונה לסוף הפסוק, וניחא ליה להביא כאן את הרישא דשם כתוב להדיא שבת, אבל כוונת רש"י והטור לסוף הפסוק.

יש לחקור כשירוד גשם בשבת האם מותר לו לרוץ כדי להגיע מהר למקום שיש שם מחסה או דילמא אסור לרוץ בשבת מחמת הגשמים.

הנה בספר מנחת שבת סימן צ' ס"ק ג' כתב וז"ל בכל מקום שאם ילך כדרכו יהיה לו צער הן מחמת שיש ברחוב כלבים נובחים או מחמת הגשם והרוח וכל כיוצא בזה אפשר שמותר לפסוע פסיעה גסה או לרוץ שלא נאסרה הריצה והפסיעה גסה אלא כשאפשר לו ללכת כדרכו בקלות ובלא צער אולם במקום צער לא גזרו.

וכן כתב בשו"ת אז נדברו חלק ד' סימן ל"ח דכיון דהאיסור לרוץ בשבת הוא לא מפני העדר וביטול עונג שבת, אלא לפי שנראה שרץ לעסקיו כמו בחול וממילא אם ניכר שזה בשביל הגשם מותר, וזה יסוד היתר של סעיף ב' שבחורים המתענגים שמותר להם לרוץ בשבת ולא משום שזה תמורה לעונג שבת כמו שמבינים לכאורה, אלא כיון שרגילים כן אין זה דומה לרץ לעסקיו.

וכן בשו"ת שבת הלוי חלק א' סימן נ"ח נשאל האם מותר לרוץ בשבת כשיש גשם.

וכתב: דלשון הסמ"ק סוסי" רפ"א ועיין קצת מלשונו בטור וב"ח ריש סימן ש"א ואל ירוץ בשביל חפציו להרויח, אבל לדבר מצוה מותר, ונ"ל כי בחורים המתענגים בריצתם ובקפיצתם מותר שאינם רצים להרויח ע"כ, הנה לשונו ברישא בשביל חפציו להרויח משמע להדיא דרק כהאי גוונא עיקר איסורו מדברי קבלה, אלא דחז"ל גזרו גם על סתם ריצה כדמוכח בש"ס ופוסקים משום דנראה כרץ להרויח שכן דרכו בחול לרוץ כדי להרויח והיא סתם ריצה, ועל כן לא הותרה אלא לדבר מצוה, הגם שאינו ניכר בשעת הריצה שאינו רץ מפני חפציו, מ"מ כיון דלדבר מצוה הוא לא גזרו, אבל כהאי דגשמים שניכר בשעת הריצה שאינה ריצה של חול, ויש בה צורך ותועלת המותר בשבת, ומשונה היא הריצה מריצה סתם, בודאי כה"ג לא נגזר מעיקרא, ובודאי פטות לשון הסמ"ק כהמ"ג א"ב.

ואפילו לשיטת הט"ז שאוסר אם אינו מתענג בריצה אינו דומה לנידון דהכא, שיש בו תועלת דמותר בשבת בשעת ריצה, דעיקר האיסור לרוץ משום דעבד כעובדא ומעשה דחול כהולך לחפציו כמבואר בסמ"ק, וממילא כה"ג לא שייך זה, אבל הגר"ח קניבסקי שליט"א בספרו קרית מלך שבת פרק כ"ד ד' אוסר לרוץ בשבת מפני הגשמים.

האם לדבר מצוה יש מצוה לרוץ בשבת?

איתא בגמ' ברכות ו' עמוד ב' אמר רבי זירא מריש כי הוה חזינא להו לרבנן דקא רהטי לפרקא בשבתא, אמינא קא מחליין רבנן שבתא כיון דשמענא להא דרבי תנחום אמר רבי יהושע בן לוי לעולם ירוץ אדם לדבר הלכה ואפילו בשבת, שנאמר הושיע י"א אחרי ה' ילכו כאריה ישאג וגו' אנא נמי רהיטנא.

והנה הרמב"ם הלכות שבת פרק כ"ד כתב דמותר לרוץ בשבת לדבר מצוה כגון שירויץ לבית הכנסת או לבית המדרש.

יש להקשות: מדוע כתב הרמב"ם שמותר לרוץ לדבר מצוה בשבת ולא כתב שיש מצוה לרוץ כמו שכתב בהלכות תפלה פרק ח' הלכה ב' שמצוה לרוץ לבית הכנסת, כן מקשה בשפתי חכמים ברכות ו' ע"ב, וכן בשו"ת אפרקסתא דעניא חלק א' סימן ס"א, וכן בשו"ת ציץ אליעזר חלק י"ב סימן י"ז.

נראה לתרץ: דכשמדבר מהלכות בית הכנסת צריך לפרש את כל פרטי הלכה לכן כתב שם דמצוה לרוץ לבית הכנסת, אבל בהלכות שבת שמדבר מאיסורי שבת צריך לכותב האם מותר או אסור לכן לא כתב שזה מצוה לרוץ, מעדני אשר.

גליון זה נודב ע"י ידידינו

הרב **מרדכי יצחק אגסי** שליט"א ברוקלין

מח"ס בדרך המלך

לרגל שמחת נשואי בתו תח"י במז"ט

עב"ג הבה"ח **אברהם יהודה ני"ץ**

בן למחותנו הרב **שלמה חיים רוזמריין** שליט"א בני ברק

יהא רעוא שבזכות זיכוי רבנות יזכו לבנות בית נאמן בישראל ודורות ישרים מבורכים

התודה והברכה שהוציא לאור ברוב פאר והדר
את הספר מעדני אשר עניני נשואין לרגל השמחה

מחבר ספר האם מותר לקרוא בשבת בספר כדי להגיה את הספר מחר?
הנה בשו"ת רדב"ז חלק ב' סימן תר"צ כתב וז"ל שאלת הרוצה להגיה ספר אם מותר לקרות בו בשבת כדי שיכיר מקום הצריך הגהה לתקן אותו למחר.

תשובה: דבר זה אסור, ולא מושם דחיישינן דילמא אתי לכתוב בשבת, דבשלמא להטות הנר דבר קל הוא לעשות ולפיכך גזרו, אבל להביא הקולמוס והדיו לא חיישינן, משום דאתי לאדכורי, ובשלמא כשהוא מתכוין לקרות ומצא טעות בספר התירו הפוסקים לרשום הטעות בצפורן כדי לתקנו למחר אבל לקרות לכתחלה להגיה אסור ודמיה לא דאמרינן בגמ' עירובין ל"ח ע"ב אסור לאדם לפקוד שדותיו כדי לראות מה הם צריכין וכן אסור לאדם להלך בשבת עד סוף התחום כדי שיהא קרוב לעשות חפציו במוצאי שבת שבת ק"ג ע"א ועל כיוצא בזה נאמר ממצוא חפצך וגו' הכא נמי כיון שהוא מכיון להגיה ודאי אסור אבל אם הוא מכיון לקרות ולהגיה מסתברא שהוא מותר כיון שאין כאן מלאכה גמורה.

וכן הברכי יוסף אר"ח סי' ש"ז אות ב' העתיק לפסוק כן בפשיטות בשם הרדב"ז דאם הוא מכיון לקרות ולהגיה מותר, וכן כתב גם בשערי תשובה סק"א.

מעדני אשר: יש להקשות, כיון שכל האיסור להגיה לפי דברי הרדב"ז הוא משום ממצוא חפצך מדוע אסור כשמכוין רק להגיה הרי זה חפצי שמים שמותר לעשותו, ושמתחייב שמצאתי שהגאון רבי מאיר ברנסדופר זצ"ל מקשה קושיא זו בספרו קנה בושם אור"ח סימן י'.

אבל בספר טל אורות תמה על הרדב"ז: שהרי מצאנו לחז"ל ביצה ל"ז ע"א שאסרו מקח וממכר משום גזרה שמא יכתוב, חזינו דלא אמרינן שיזכר באמצע.

וכן קשה ממה שכתב הר"ן שבת קמ"ט דבמראה של מתכת שאסור להסתכל לפי תנא קמא משום דחיישינן שמא ישיר שערות עם זה, אפילו קבוע בכותל שלא שייך החשש אסור, משום דלא פלוג רבנן, א"כ מדוע כאן יהא מותר.

ומתוך הטל אורות: דבכל דבר שנגזר עליה הגזירה כגון הטיית הנר ושאין רואין במראה של מתכת, וכל כיוצא בזה דגזרו חכמים שלא לעשות כן לא אמרינן אדהכי והכי מיידר שהוא שבת דבכל דבר שגזרו לא פלוג רבנן כלל, אבל בדבר שלא גזרו חכמים כלל כגון מראה שאינה של מתכת וכו' כל כיוצא בזה הכל מודים דאמרינן עד דאזיל ואתי אדהכי והכי מיידר שהוא שבת וממנע ולא עביד, וממילא מסיים שם.

וכן בספר שו"ת ישמח לב אור"ח סי' י"ז נשאל ג"כ בזאת השאלה ואחרי אריכות דברים שכותב בזה ושקלא וטריא בדברי הרדב"ז והטל אורות, כתב דדבר הלמד משטחיות דברי הראשונים ז"ל דבמקום שלא גזרו חז"ל אין לנו להתלמד מהם ולגזור במה מצינו כפי טעמם ונימוקם כי לא כל המקומות שוים ואין אתנו יודע עד מה.

ובשו"ת התעוררות תשובה ח"ב סי' קס"ה הסתפק במי שמעיין כל השבוע בכתבי יד שרוצה ליתן להדפוס ומגיה ופוחת ומוסיף, אם מותר לעיין בשבת בהם שלא להגיה רק ללמוד מתוכה ולראות בה חדות אם יש לחוש שיטעה בטרדת העיין ויגיה, וכתב לחלק דאם לא מצניע כלי הכתיבה בארגז סגור פשיטא שאסור כיון דשיכח ורגיל בזה מל"ש מי שזה מסחרו תמיד ועסקו להגיה

בכתבי יד כדי לתקנם יש לחוש שמא יטעה, אבל אם מצניע כלי הכתיבה בארגז וסוגר אותו במפתח ומצניע המפתח יש להתיר כי לא יוכל בנקל לבוא לכתוב ועד שיקח המפתח ויקח כלי הכתיבה בנתיים יזכור שהוא שבת וכו' ולא שייך לאסור משום לא פלוג דדוקא מה שאסרו חכמים וגזרו גזירה משום לא פלוג אסרו הכל אבל בנדו"ד לא גזרו חכמים בפירוש רק כל אחד צריך לזהר שרי.

ובשו"ת ציץ אליעזר חלק י' סימן כ"א פסק שאין מקום לאסור לבעל המגיה ללמוד בהם כל שאין כלי הכתיבה לפניו, ואין לנו לגזור ולחוש לשמא ילך להביא כלי הכתיבה, וא"כ אין לנו לגזור גזירות מעצמנו, אלא אמרינן אדהכי והכי מיידר שהוא שבת.

איך מותר לאדם להעמיד את בהמתו על גבי העשבים בשבת הרי זה הויא כמו שהוא תולש?

קימ"ל אור"ח סימן שכד ס"ק ל"ג מעמיד אדם בהמתו על גבי עשבים מחוברים.

יש להקשות: מהא דקימ"ל ח"מ סימן שצד ס"ג המעמיד בהמתו או בהמת חבירו ע"ג קמת חבירו חייב לשלם מה שהזיקה. אלמא דהוי כאילו עושה בידים, וא"כ אמאי שרינן להעמיד בהמתו ע"ג עשבים בשבת, כד מקשה בספר אבן העזר סימן שכ"ח, וכן החזון איש הלכות שבת סימן ל"ז אות א', וכן בשואל ומשיב שתייתא סי' נ"ג ד"ה ודק אנב.

איכא כמה תרוצים:

א. לענין נזיקין הכל תלוי אי בריא היזקא או לאו, ומש"ה המעמיד בהמתו חייב משום דבריא היזקא. אבל בשבת הכל תלוי במלאכת מחשבת, וכשמעמיד הבהמה ע"ג מחובר, אין כוונתו ומחשבתו על שום מלאכה, רק שבהמתו תאכל ותמלא כריסה, ואין מחשבתו על המלאכה כלל, לכן פטור, כד

תירץ בספר אבן העזר סימן שכ"ח, ועיין בשו"ת אמרי בינה דיני שבת סי' כ"ז מ"ש בזה וע"ע בשו"ת בית אפרים חו"ד ס"ס ס"ב סוף ד"ה ומ"ש.

ב. אע"ג דלענין נזיקין המעמיד בהמתו חשוב כמזיק, היינו משום דבנזקים עצם פעולת הנזק שנואה לפני המקום, משא"כ בשבת שרק טורח האדם במלאכה שנואה לפני המקום, כד תירץ החזון איש בהל' שבת סי' לו אות א'.

והנה הר צבי בספר כרם ציון חלק י"ב עמוד כ"א כתב לדחות סברת החזון איש, והביא ראיה מהנמוקי יוסף ב"ק כ"ב שהקשה, היכי שרינן להדליק נרות ערב שבת עם חשיכה והלא אשו משום חציו, ותירץ דהוי כזורק החץ שבשעה שיצא החץ מידו באותה שעה נעשה הכל, ואם איתא למה ליה להנמוקי יוסף לחדש סברא חדשה בזה, הויא ליה לתרץ בפשיטות דגבי שבת אין קפידיא אלא משום טורח האדם, וכל שהאדם נח בשבת אין כל איסור בדבר. אלא ודאי שאין הדבר תלוי בטורח האדם.

ובשו"ת יביע אומר חלק ג' סימן כ' כתב על ההר צבי לפע"ד הדבר תמוה שהעלים עין מדברי הבית מאיר אה"ע סי' ה' שכ' ג"כ לחלק בסגנון כזה, דבעבירה שהיא בעצם מתועבת לפני המקום כגון סירוס וחסימה, שייך שליח לדבר עבירה, לאסור ע"י עכו"ם, משום דיש שליחות לגוי לחומרא, משא"כ באיסור מלאכות שבת שאינו אלא למען ינוח, והמלאכה מצד עצמה אינה אסורה, הא קמן שדברי החזון איש יש להם על מה יסימוכו באחרונים ז"ל, ואה"נ האחרונים יתרוצו בזה קו' הנמקי" כאמור, וכותב דשוב מצא להגאון שואל ומשיב שתייתא סי' נ"ג ד"ה ודק אנב, שתירץ קושיית האבן עזר הנ"ל כד' החזון איש ממש ונשגן ג"כ ע"ד הבית מאיר הנ"ל.

האם מותר להניח רעל לזבובים או לעכברים בשבת?

יש לחקור האם מותר בשבת להניח רעל שקוטל יתושים או דילמא אסור משום נטילת נשמה.

הנה בשו"ת האלף לך שלמה סימן קל"ה נשאל בשאלה הנ"ל ופסק שאסור.

ומה שרצה השואל: לדמות זה למה דקימ"ל ח"מ סימן שצ"ג ס"ק ב' בהעמיד סם המות לפני בהמת חבירו שהוא פטור, משום דהו"ל שלא תאכל, זה אינו, **חדא** שגם שם רק פטור בדיעבד, אבל לכתחלה אסור לעשות כן, **ועוד** מה מדמה איסורא לממונא, התם גרמא פטור, ואילו בשבת אפילו דיבור אסור.

וכן בשו"ת שבות יעקב חלק ב' סימן מ"ה נשאל מאחד ששמע מפי גדול אחד דמות להעמיד סם המות לזבובים בשבת, וראיתו ממה שנפסק בש"ע ח"מ סימן שצ"ג ס"ב דבהוזקא בהמת חבירו באכילת פירותיו דפטור דהוי לה שלא תאכל, א"כ ה"ה כאן דאינו חייב משום נטילת נשמה.

והקשה השואל לשבות יעקב: דדברי הגדול צריך עיון גדול, חדא דמקור הדין זה הוא מימרא דרב בגמ' בבא קמא מ"ז ע"ב ושם הקשה עליו ר"ש מהא דנותן סם המות לפני בהמת חבירו דפטור בדיני דאדם וחייב בדיני שמים, וא"כ לפ"ז גם בשבת יאסור בדיני שמים הוא, ועוד שבהמה שאכלה יש טעם אחר דה"ל לשמרה וכמ"ש בסמ"ע שם בחו"מ סימן הנ"ל שצ"ג ס"ק י"ד.

וכן יש להביא ראיה: מדין מצודה דאסור בשבת לפרוסה לפרוס רק בע"ש ולא אמרינן דה"ל שלא תכניס לתוכו.

וענה לו השבות יעקב: דברים אלו שדימה גדול אחד בכח המדמה נשתקע ולא נאמר, מי קמדמית איסורי לממונא, דמה ענין איסורא להיזק ממון דבהיזק ממון סבירא ליה גרמא בניזקין פטור מלשלם כל היכא שהיזק אינה נעשה מיד, ואפשר להנצל ממכה ואינה עושה בידים כמבואר בש"ע ח"מ סי' שפ"ו משא"כ באיסור שבת דחמירי דאסור לגרום איסור נטילת נשמה.

ואם אנו רוצין לקיים דברי הגדול הנ"ל היה אפשר לקיים אותו שלא מטעמו, ולתלות היתרא כמ"ש המרדכי בפרק כל כתבי שכתב וז"ל ושאר כל המזיקין וכו' וכתב ר"ת דה"ה פרעוש וכיוצא בהן מותר להרגם, וטעמא משום דסבר כר"ש דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה ומשום צערא שרי לכתחלה מידי דהוי אמפיס מורסא וכיבוי גחלת שלא יזוקו בה, אף דלא נעלם ממני דרבים הם החולקים ונקטינן לחומרא כמבואר בטור וכו' באו"ח סי' ש"ו מ"מ י"ל היינו דוקא להרגן בידים, אבל גרמא בעלמא לכ"ע שרי, וגדולה מזו נחש ועקרב דורסין לפי תומו וכן ברוק שלפנינו דורסין לפי תומו משום מאיסותא א"כ ה"ה דיש להתיר משום צערא היכא שיש יתושין הרבה שמצערין לו.

ומה"ט היה נ"ל להתיר היכא שעכברים מצויין דמזקי ומצערעא שמותר להניח לפניהם סם הממית אותן אך ורק מצד אחר יש חשש איסור דמשום איסור מוקצה נגעו בו כיון שהוא מידי דלאו בר אכילה אסור לטלטל אותו בשבת כדאיתא בא"ח סי' ש"ה ולא דמי לגרף של רעי וכל דבר מטונף דמותר לטלטל דשאני הכי דעל ידי זה עושה גרף של רעי להפיל הזבובים לכתחלה ואין עושיין גרף של רעי לכתחלה כמבואר שם והוא דבר שאפשר מע"ש דאז שרי לכולי עלמא וכדאיתא בפ"ק דשבת שורין דיו וסממנין ונותנין אונן אונין של פשתן.

ובשו"ת שבת הלוי חלק ו' סימן קל"ט נשאל האם מותר לפזר רעל בשבת כדי לקטול זבובים, דהרי יש בזה כמה איסורים זורה וכן נטילת נשמה וענה: דבענין זורה ידוע מה שפקק הגרעק"א בתשובה ח"א סי' כ' על מש"כ הרמ"א א"ח סי' ט"ט בשם הירושלמי לאסור לרקוק לרוח ורוח מפזר מטעם זורה, דזורה לש"ס דילן רק במברר מפסולת כקושית הגמ' שבת ע"ה היינו זורה היינו בורר, וכ' דרמ"א הביא הירושלמי רק בגדר איסור לא בגדר חיוב והאיסור רק מדרבנן חיוב ברמ"א לאו דוקא וכתב דגם לרמ"א זה דוקא רוק של אדם שהוא בגדר גדולי קרקע ובאדם פליגי הראשונים כידוע, וא"כ בנ"ד דאינו גדולי קרקע גם איסור דרבנן ליכא, ואף היתר השני של הגרעק"א לענין שופך מים ברוח והרוח מחלקה לחלקים לא שייך כאן שהוא מצד מטעם פס"ר דלא ניחא והכא הו"ל פס"ר דניחא לי' שיתחלק, מכ"מ הכא גם אם נימא דאסור הוא רק דרבנן ואם אינו מכוין לפעול ע"י התחלקות הו"ל פס"ר בדרבנן דפליגי הפוסקים סי' ש"ד מכ"מ העיקר דגם דרבנן ליכא, ולענין חשש הריגת יתושים כיון דאינו זורק עליהם ממש אינו רק דבר שא"מ לא פס"ר, ועוד דהרבה פעמים מתאדה ונאבד מיד הספריי ולא נשאר רק הריח, מ"מ לכתחלה אני מורה לא להקל בזה ורק לזרוק משקה זאת מן הכלי באויר בלי פעולת הזרייה, מ"מ יתכן אם יש צער גדול מהיתושים וא"א בענין אחר בצרוף כל הנ"ל והצער יש להתיר גם כדרכו אם א"א ע"י שינוי.

ובשמירת שבת כהלכתה פרק כ"ה סעיף ה' מביא דעת החזון איש המתיר לרסס בחדר שחלונותיו פתוחים, כיון שאין לחשוש שהחרקים ימותו עקב הריסוס אלא הם ימלטו על נפשם, עם זאת ניתן לעשות זאת רק לצורך תינוקות או חולים.

והקצות השלחן בספרו ח"ה סי' קכ"ב בבדי השלחן ס"ק י"א שאסור בשבת משום איסור נטילת נשמה שלפעמים יקרה שמזלף בידיו על הזבובים וממיתם בידיו.

מי שמחלל שבת האם נידון בשבת בגיהנום?

בפרשתן ל"ה ג' לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת.

וכתב בבעל הטורים אמר הקב"ה אור שלי פירוש של גיהנום שובת בשבילכם, גם אור שלכם יהא שובת. ובאלשיך: פירש הכתוב לא תבערו אש דהיינו אור של גיהנום, ועיין רש"י שבת ק"ד ע"א דרוב אנשים הולכים לגיהנום.

מעדני אשר: מקור הדבר שהגיהנום שובת בשבת הוא הגמ' סנהדרין ס"ה ע"ב שרבי עקיבא אמר לטונסורפוס הרשע שאין קברו של אביו מעלה עשן בשבת, וברש"י דאין הגיהנום שולט בשבת.

וכן איתא בזוהר פרשת תרומה דף קל ע"א ודף קלה ע"ב שאסור לפתוח בליל שבת בפסוק והוא רחום, כי הוא נתקן לאומרו בערבית בחול להגן מפחד בלילות, שבאותה שעה מענישים את הרשעים בגיהנם מנה אחת אפים מעונש של יום, ואילו בשבת שאין דין גיהנם, אסור לעורר הדבר.

ודוקא מי ששומר שבת, אבל מי שמחלל שבת נידון בגיהנום אף בשבת כן כתב בזוהר פרשת תרומה דף ק"ב.

ובגליוני הש"ס סנהדרין ס"ה ע"ב מביא שבספר כתב שם טוב וכן בספר קרבן חגיגה סימן ל"ט כתב לפרש הא דאיתא במשנה שבת מ"ד ע"א "כל הנרות מטלטלין חוץ מן הנר הדולק בשבת" פירוש כל הנרות היינו הנשמות ע"ד נר ה' נשמת אדם מטלטלין אותם מגיהנום בשבת שלא ידונו, חוץ מנר הדולק בשבת היינו מחלל שבת, ועיין בספר הדר יעקב חלק שני סימן כ"ה להגאון המפורסם רבי יעקב חיים סופר שליט"א ראש ישיבת קף החיים אריכות נפלאה בענין גיהנום האם שובת בשבת.

